

BOETHIUS ve MÜZİK

Nesrin AKAN*

Özet

Boethius, Helenistik Dönemin son filozofudur. Onunla Antikçağ Felsefesi sona erer, Ortaçağ Felsefesi başlar. Felsefe tarihi açısından yaşadığı dönem ve yaptığı Aristoteles çevirileri-yorumları nedeniyle önemli bir yere sahiptir. Boethius, filozofluğunun yanısıra matematikçi ve müzik teorisyenidir. Bu özelliği, onu müzik tarihi açısından da önemli kılar. Bu önemi, hem yaşadığı dönemle hem de müzik üzerine yazdığı "De Institutione Musica" (Müzik Üzerine) adlı eserle ilgilidir. Biz bu çalışmada, Boethius'un bu eseri ile onun müziğe bakışı ve müzik tarihi açısından önemini ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Antikçağ, Ortaçağ, Roma, Aristoteles, Platon, Quadrivium.

Abstract

Boethius is the last philosopher in the Hellenistic Period. Ancient Philosophy ends and Medieval Philosophy begins with him. He has an important place in terms of history of philosophy by his translation of Aristotle-reviews. Boethius, as well as the philosopher is a mathematician and music theorist. His that feature makes him important for the history of music, too. This important relates to both the period and both to a work on music he wrote that called "De Institutione Musica". In this study, we will try to demonstrate this work of Boethius together with his music outlook and his importance of music history.

Key Word Music, Antiquity, the Middle Ages, Roman, Aristotle, Plato, Quadrivium

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü

GİRİŞ

En çok, "Felsefenin Tesellisi" adlı eseriyle tanınan Boethius'un amacı, genellikle mevcut eserleri değerlendirerek onları, Yunanca'dan Latinceye çevirmek ve yorumlamak olmuştur. Bu doğrultuda Aristoteles'in birçok eserini Latinceye çevirmiştir. Aristoteles çevirileri dışında, yazdığı bağımsız eserler de olmuştur. Her ne kadar müzik üzerine yazdığı eseri, "De Institutione Musica"nın kendisinden önce yaşamış olan Nichomachus (60-120)'un Manual Of Harmonics'inden alıntılandığı söylene de, bu eser aslında başlıbaşına Boethius öncesi mevcut bütün Antik Yunan müzik teorisinin bir özeti niteliğindedir. Boethius'un bu eseri, müziği hem aktarma hem de müziğe yeni bakış açıları ve yorumlar getirme açısından önemlidir. Bu nedenle onun felsefeye katkıları ve ağırlıklı olarak, felsefesinden hareketle müziğe yönelmesinin gerekçelerini sorgulamak, yazdığı eseri tanımak ve onun müziğe bakışını anlamak gerekmektedir.

Antikçağ filozoflarından bir çoğu, müzikle ilgilenmiş ve bazıları da sadece ilgilenmekle kalmayıp müzik üzerine düşünerek, yazarak, müziğin gelişimine ve yaşadıkları dönemin müziğinin aktarılıp tanıtılmasına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Pythagoras, Architas, Philalos, Platon, Aristoteles, Aristoksenus, Euclid, Nicomachus, Ptolemy, Augustinus, vb... gibi özellikle Antikçağ'da yaşamış bu felsefeciler, felsefenin yanında müzik üzerine düşünmüşler ve (veya) yazmışlardır.

Antikçağ Yunan filozoflarının müzikle ilgilenmelerinin temelinde yatan nedenlerin sorgulanması ilginç sonuçlar verebilir. Fakat bir genelleme yaparsak eğer, bu ilginin daha çok evren ve insanın sorgulanmasına dayandığı görünür. Dönemin sosya-kültürel yapısından kaynaklı olarak müziğin etik anlamı, bireysel ve toplumsal etkisinin olduğuna dair inanç, onun metafizik bir yaklaşımla ele alınması ve yorumlanmasına neden olmuştur.

Boethius, müziği bilgeliğe giden yollar arasında sayar. Dolayısıyla Hıristiyanlığın ortaya çıkıp, felsefe ile din ve Doğu ile Batı arasındaki ilişkilerin artmaya başladığı bir dönemde Boethius'un, hem felsefe hem de müzik alanında yaptığı çeviri ve yorumların, dönemler ve kültürler arasında taşıyıcı bir rol oynamış olduğu söylenebilir. Buna örnek olarak, onun notaları harflerle isimlendirme yönteminin, bugün hala birçok ülkede kullanılıyor olması gösterilebilir. Aslında bu yöntem, kendisinden önce de Antik Yunan'da kullanılmıştır. Fakat Boethius, Grek harf yazısının tersine, Latin alfabesindeki A'dan P'ye kadar olan 15 harfi, kalından inceye doğru kullanmıştır. Örneğin, A harfi La sesini, B harfi Si

sesini gösterir. Bugün, Almanya ve İngiltere gibi bazı ülkelerde kullanılan bu sistem, kendisinin herhangi bir imada bulunmamasına rağmen (Turani,1997;73) müzik tarihinde “Boethius Yazısı” olarak bilinir. Zaman içinde bu yazı bazı değişikliklerle günümüze ulaşır. Örneğin, 9. yüzyılın sonlarında Hucbald “De Harmonica Institutione” adlı eserinde Boethius yazısını, Fa anahtarının ikinci aralığındaki Do sesini, A harfiyle göstererek Do dizisini esas dizi kabul etmiştir. Fakat daha sonraları bu durum değişmiş ve A harfi, günümüzde olduğu gibi La sesi yerine kullanılmaya başlanarak asıl dizi, La dizisi olmuştur (Tohumcu,2006;14).

Boethius ve Felsefesi

Felsefe Tarihi’nde, Antik Yunan Felsefesi’nden Ortaçağ Felsefesi’ne geçişi sağlayan filozof olarak kabul edilen Boethius’u Dante, “son Romalı ve ilk skolastik”[†] diye tanımlamıştır. Roma’da doğmuş olan Anicius Manlius Severinus Boethius, İS. 480- 524 yılları arasında yaşamıştır.

Boethius’un, Antik Yunan ile Ortaçağ Hıristiyan Düşüncesi arasında bir köprü olarak nitelendirilmesinin nedeni, hem yaşadığı dönem hem de eserlerinden kaynaklanır. Yaklaşık olarak 476’da Batı Roma İmparatorluğu’nun ortadan kalkması ile 529’da Doğu Roma yani Bizans İmparatoru Jüstinye’nin, Atina’da aralarında Platon’un Akademi’si ve Aristoteles’in Lise’sinin de bulunduğu bütün pagan felsefe okullarını kapatması (Arslan,2010; 477) -ki bu olay Antikçağ’ın sonudur- arasında geçen sürede yaşamıştır.

Boethius, Yunan felsefe yapıtlarını Yunancadan kendi dili olan Latinceye çevirerek Helenistik dünyanın zengin kültürünü, kendi kültürüne aktarmayı amaç edinmiştir. Bu düşüncesini bir eserinde şöyle ifade eder;

Her şeyden önce ilk amacım Aristoteles’in elime geçen bütün yapıtlarını Latince’ye çevirmek ve her birinin üzerine Latince yorumlar yazmaktır... Ayrıca Platon’u da bütün diyaloglarını Latinceye çevirerek ve üzerlerine yorumlar yazarak her birine Latin giysisi giydireceğim. Bu çeviriler ve yorumları gerçekleştirdikten sonra, gönül rahatlığıyla Plato ve Aristoteles’in düşüncelerini uzlaştırmış olacağım. Böylece çoğu eleştirmenin iddia ettiği gibi bu iki düşünürün her konuda birbirine karşı görüşler sergilemediklerini, tersine birçok konuda birbirine uygun düşünceler ileri sürdüklerini ve bu noktanın felsefede çok önemli olduğunu göstermiş olacağım (Boethius’tan Aktaran, Duruşken,2006;18).

[†] Skolastik, Latince kökenli scola yani okul sözcüğünden türetilmiştir v e okul felsefesi demektir. Skolastik Felsefe ise kilise düşüncesine ait felsefedir. Hıristiyanlık anlayışının felsefi olarak açıklanması üzerine kurulan bu felsefe anlayışı, Ortaçağ boyunca etkili olmuştur. Aristoteles’in düşünceleri bu felsefeye kaynaklık etmiştir.

Boethius, Aristoteles'in mantıkla ilgili eserlerinin çoğunu Latinceye çevirerek, bu amacını bir dereceye kadar gerçekleştirmiştir. Kategoriler, Birinci ve İkinci Analitikler, Topikler, Porfirios'un Aristoteles'in Kategorilerine Giriş (İsagore)'i söz konusu çevirilerdendir. Aristoteles'in eserleri üzerine yaptığı çalışmalarla onun, keşfedilmesinde önemli bir etkisi olmuştur. Aristotelesçilik ve Platonculuğu uzlaştırma hayali erken ölümü nedeniyle gerçekleşmemiştir. Fakat çalışmaları sonucunda O, Aristoteles'in bütün eserlerinin Latinceye çevrildiği 12. yüzyıla kadar Batı Dünyası'nın mantık hocası olmuştur (Arslan,2010;478). Boethius, Aristoteles'in mantığını çok iyi bilir. Mantığı felsefenin bir alt disiplini ve felsefe yapmanın aracı olarak kabul eder (Çüçen,2010;95). Bilimsel risaleleri, quadrivium eğitimini desteklemiş, mantıkla ilgili eserleri birkaç yüzyıl boyunca Aristoteles'in eserlerinin yerini tutmuştur. Oysa uzun yıllar ona atfedilen risalelerin gerçekten ona ait olup olmadığı tartışılmış fakat 1877'de Holder'in, Cassiodorus'un bir yazısında Boethius'un bir eserine atıfta bulunması, tartışmalara son vermiştir.

Soylu bir Hıristiyan ailenin çocuğu olarak doğan Boethius, küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Sonra önemli bir devlet adamı olan Symmachos tarafından evlat edinilmiştir. Önce Roma ardından Atina'da iyi bir eğitim aldıktan sonra, genç yaşta Roma'da konsül seçilmiştir. Bu ayrıcalıklı göreve iki oğlunun da seçilmiş olması ve İmparator'a yakınlığı, kendisine karşı, çevresindekilerin düşmanlık hislerinin artmasına neden olmuştur. Bu düşmanlık sonucunda, İmparator Theodoricus'a karşı hazırlanan bir komplonun içinde olduğu iddia edilmiştir. Bunun sonucunda vatan hainliği ile suçlanan Boethius, idama mahkûm edilerek 524 yılında idam edilmiştir. Zindanda, idamını beklerken yazdığı en ünlü eseri olan Felsefenin Tesellisi, Ortaçağ boyunca çok okunan, yorumlanan ve sonraki yıllarda birçok dile çevirileri yapılan bir eser olmuştur. Ayrıca bu eser, Boethius ile Aziz Augustinus öğretileri arasındaki benzerlikleri de ortaya koyar. Çünkü Boethius, Aziz Augustinus'un da aralarında bulunduğu bir grup filozofun, yazdıkları Latince eserlerle bir Hıristiyan teolojisi yaratma çabalarının son halkasıdır (Arslan,2010;477). Öyle ki ölümünden sonra şehit kabul edilen Boethius'un filozof olarak konuştuğunda bile Hıristiyan olarak düşündüğü söylenmiştir.

Boethius'un çevirileri arasında müzik teorisi ve tarihi açısından çok önemli olan eserler de vardır. Onun müzik ile ilgili çalışmaları ve çevirileri, "Yedi Özgür Sanat"'ın "quadrivium" denen, matematik bilimleri konu alan grubunda yer alır. Antikçağ eğitiminin temelini oluşturan ve Ortaçağ'a da aktarılan bu Yedi Özgür Sanat'ın merkezinde felsefe vardır ve iki gruptan oluşur:

İlk grup, Trivium;

- Gramer,
- Diyalektik,
- Retorik.

İkinci grup, Quadrivium;

- Aritmetik,
- Müzik,
- Geometri.

Doğanın incelenmesini kapsayan “bu disiplinleri quadrivium terimiyle ilk kez Boethius birleştirmiş” (Aktaran Dürüşken,2006;19) ve onları “hikmete giden dört yol” diye ifade etmiştir. Boethius’un quadrivium alanındaki çevirileri şunlardır:

- De Arithmetica (2 cilt): Büyük ölçüde İS. 2. yüzyılda yaşamış olan ünlü matematikçi Gerasalı Nicomachus’un Introductia Arithmetica adlı eserinden çevirilerdir.
 - De Institutione Musica (5 cilt): İlk dört cilt yine Gerasalı Nicomachus’un Harmonikon Enkhiridion adlı eserine, son cildi ise Ptolemaeus’un Harmonica’sına dayandırılmıştır.
 - De Geometria: Geometrinin incelikleri ve Euclides (İÖ.330-275)’in görüşleri temelinde yazılmıştır.
 - De Astronomia: Günümüze ulaşmamıştır.

Bu ders kitapları, ortaçağın bu konular hakkında bildiği hemen hemen her bilgiyi içermekteydi.

Boethius ve Müzik

Boethius, De Institutione Musica ve müzik konusunda yazdıklarıyla felsefede olduğu gibi müzik alanında da Antik Yunan müzik teorisi ile Ortaçağ kilise müziği arasında bir köprü görevi görerek Yunan müzik teorisinin Ortaçağa ve sonrasına aktarılmasını sağlamıştır. Bu kitap, Antik Yunan Müziği’nin son bir özetidir (Say,1997;73).

Antikçağ’da müzik teoristleri bugünküden farklıydı. Onlar filozof olmalarının yanı sıra aynı zamanda matematikçi ve müzik teoristleridirler. Bin yıl boyunca yani yaklaşık

İÖ. 400'den İS. 500'e kadar müziğin doğal ve fiziksel özelliklerinin açıklanmasına yönelik olarak bilim ve matematik üzerine yazdılar. Bu döneminin sonlarına doğru yaşamış olan Boethius da, Antik Yunan müzik teorisindeki temel original kaynakları Yunanca'dan Latinceye çevirmeye karar vermiştir. Bu karar sonucunda ortaya çıkan çalışmalardan biri, beş kitaplık (ciltlik) *De Institutione Musica* olmuştur. Bu eser, bütün Ortaçağ ve Rönesans boyunca müzik konusunda tek önemli bilimsel kaynak olarak kabul edilmiş ve Birinci Kitap, Batı'daki hemen hemen bütün üniversitelerde müzik eğitiminde ders kitabı olarak okutulmuştur. El yazması olan bu teorik çalışma, Rönesans döneminde Venedik'te (1491 ve 1499'te) basılmıştır (Say,1997;235).

Boethius aracılığıyla, Antik Yunan kültürüne ait mevcut eserler bir Romalı'nın gözüyle değerlendirilip yorumlanmıştır. Bu durumda Antik Yunan müzik teorisini öğrenmek isteyen birinin yapacağı en iyi şey, Romalı Boethius'u okumak olmalıdır.

Boethius, Ortaçağ'ın başlarında müzik üzerine yazan üç önemli düşünür'den biridir. Diğer ikisi, Cassiodorus (480-573) ve Isidore of Sevilla (560-634) dir. Fakat Boethius'un *De Institutione Musica*'sı, Ortaçağ müzik teorisi üzerine yazılanlar arasında en etkili olanıdır. O günün müzik teorisinin *magnum opus*'u yani şaheseri olduğu kabul edilen bu eser, bugün de akademik alanda müzik konusunda ihtiyaç duyulan önemli bir kaynaktır. Boethius bu eseriyle, Ortaçağ insanının müzikal düşüncesini şekillendirmiştir.

Boethius'un başarısı tesadüfi değildir. Cassiodorus'un Boethius'a yazdığı bir mektup, aslında onu ve önemini ortaya koyan güzel bir örnektir. Şöyle diyor Cassiodorus;

Kendini tamamen Greek Felsefesi'ne verdin. Müzikçi Pythagoras'ı, astronom Ptolemy'i, geometrici Euclid'i, teolog Plato'yu, mantıkçı Aristoteles'i (Latinceye) çevirdin ve mekanikçi Archimed'i kendi Sicilya halkına geri verdin. Bütün Matematik Bilimi'ni biliyorsun...(DAVİD, Boethius On Music)

Bir anlamda bu mektup, Boethius'un yaptığı çalışmaların bir kısmını da ortaya koyuyor. Boethius, mektupta sözü edilen çevirilerinin dışında, felsefe ve müzikle ilgili yazdıklarında Pythagoras, Platon ve Aristoteles etkilerini yoğun bir biçimde yansıtmıştır. Çünkü onun yazdıklarının temelinde bu üç filozofun çok büyük etkisi vardır. Örneğin, Felsefenin Tesellisi'nde yoğun biçimde Platon ve Timaios etki ve izlerine rastlanır. Bugüne ulaşan yapıtları, *De institutione musica* ile *De institutione aritmetica*'dan da Pythagoras geleneğine bağlılığı anlaşılmaktadır (Çotuksöken,2007;92).

Boethius, Aristoteles'in De Interpretatione'si üzerine yaptığı yorumda, felsefesinin amacını, Platon ve Aristoteles'in harmoni (uyum, düzen) konusundaki düşüncelerini çözümlene diye tanımlamıştır. Boethius, Platon'un Timaios'undaki 'evren ruhu, müzikal bir uyumun ürünüdür' görüşünü paylaşır (Yaşat,2003;30). Evrenin oluşumunda ve süregelmesinde var olduğu düşünülen harmoni düşüncesi, daha Pythagoras'ta başlar. Çünkü Pythagoras'a göre, evren matematiksel ve müzikal bir uyumun sonucudur. Boethius'un matematik bilimlere yaklaşımının temelinde de yine Pythagorasçılarının matematik anlayışı yatmaktadır. Boethius, Institutio Arithmetica'nın önsözünde, mükemmelliğin zirvesine ulaşmanın yalnızca felsefi disiplinle mümkün olduğunu, bunu da matematik disiplinlerin yani quadrivium'un sağladığını belirtmiştir. Eğer biri matematiğin alanı içindeki müzik eğitiminden geçmediyse, felsefe alanında başarılı olamaz. Diğer bir deyişle matematik, öğrenmenin ilk koşuludur. Eğitimin amacı, sonuçta daima felsefedir ve ona giden yol matematiktir.

Müzik bilgisinin her durumda gerekli olması nedeniyle, belki de sorulması gereken en önemli soru şudur; müziğin önemi nerden kaynaklanmaktadır? Müzik, felsefenin bir aracı mı, yoksa bir parçası mıdır? Bu soru, antik Yunan düşünürleri tarafından mantığın yeri ve karakteri nedir? ile aynı şekilde felsefede matematik ve mantığın pozisyonu nedir? konusunda da tartışılmıştır. Boethius, matematiğin doğasında var olan bir etik yandan söz eder. Etik dürtü, yalnızca insan aklı felsefede dinlendiğinde, amacına ulaştığı için matematik, felsefenin bir parçası olmaktan çok bir aracıdır. Bu da Platon'a ve dolaylı olarak da Pythagoras Okulu'na uzanır. Platoncu ve Pythagorasçı okul ve Boethius'u besleyen kaynaklar, 6. yüzyılın başında Boethius'un quadriviumu'nda birleşirler. Boethius'un tanımladığı müzik, Pythagorasçı-Platoncu kökenlidir. Onun, Pythagoras ve Platon benzerliğinin temelinde, ilk prensip olarak sayıları esas almaları yatar. Boethius'un Hıristiyanlık anlayışında da sayılar, yaratılışın ilk araçlarıdır (Celhoffer,2006;22). Yani müzik, farklı sayısal ve oransal ilişkilerin soyut bilimi olarak anlaşılmıştır. Söz konusu müziğin pratik anlamda "müzik yapma" ile ilgisi yoktur.

Boethius, Aristoteles'in etkisi altında, müziğin duyuşal boyutuna vurgu yapar ve bütün canlı yaratıkların doğal bir özelliği olarak, duyular aracılığıyla algı yeteneğini de ele alır (Celhoffer,2006;22) ve matematik sayesinde, duyuşal algının özünü anlamının mümkün olabileceğini varsayar. Müziğin yardımıyla yapılan eğitim, akli özgürleştirir.

Müzik, her yerdedir yani hem makrokozmos (evren) hem de mikrokozmos (insan)'tadır. O, kosmos'u anlamayı sağlayan bir anahtardır. İnsan ruhu ile bedeni müziksel olguları düzenleyen yasalara ve oranlara dayanır ve bu oranlar kosmosun armonisinde buluşurlar (Eco,2012;66). Kosmos, sekiz dönen gezegenden oluşur ve Pythagoras onların dönüşlerinden çıkan seslerin harmonisini dinlediğini söylemiştir. Kepler'e kadar uzanan, "Kürelerin Harmonisi" diye adlandırılan evrendeki bu uyum düşüncesi, Boethius'un müzik sınıflamasında ilk sırayı alan Musica Mundana ile ilgilidir. Onun müzik sınıflaması yazınsal değil, aritmetik ve sayılarla bağlantısı nedeniyle tamamen Yeni Pythagorasçı ve Yeni Platoncu mistisizmle ilgilidir ((Celhoffer,2006;25).

Boethius, üç tür müziğin varlığından söz eder:

- Musica Mundana - Kürelerin ve Dünya'nın (Evren) müziği.
- Musica Humana - Bedenin ve Ruhun Harmonisi (Uyumu).
- Musica Instrumentalis- Enstrumantal ve Vokal müzik.

Musica Mundana, onun ünlü disiplinler sıralamasında, göksel, tanrısal cisimlerin harmonisi olarak müzikal eğitimin başında ilk sırada yer alır. Bu tür müzik, mevsim değişimlerinde, elementlerin bağlantılarında ve göksel, ilahi hareketlerden oluşur (Celhoffer,2006;25).

İnsan bedeninin ve ruhunun uyumundan söz eden Musica Humana, ikinci sıradadır. Üçüncü sırayı günlük olarak yapılan müzik alır. Asıl müziği ilk iki kategori oluşturur ve bu iki kategori, Boethius'un musicus dediği gerçek müzik filozofları yani müzisyenleri tarafından derin düşünme ve eğitimle öğrenilmeye değer olanlardır. Üçüncüsü ise, musicus'un asaletinin, yüceliğinin altında olan eğitimsiz şarkıcıların uzmanlık alanı olan müziktir.

Boethius sorduğu müzisyen kimdir? sorusuna, üç müzisyen tipiyle cevap vermiştir.

- Teorisyenler (Kuramcılar),
- Besteciler,
- Yorumcular

Bunlardan yorumcular, gerçek müzikal anlayıştan yoksundurlar. Çünkü onların bütün çabaları, enstrümanlarıyla yeteneklerini sergilemeye adanmıştır. Bu yüzden düşünmeksizin ve sorgulamaksızın, köleler gibi davranırlar. Besteciler ve şairler, düşünce veya mantığı kullanmaktan çok, doğal yetenekleriyle yaratırlar, oysa teoristyenler tamamen düşünme ve mantığa adanmışlardır ve onlar modlara, ritmlere, şarkı türlerine ve türevlerine -özellikle müzik sanatına uygun akıl ve mantığın kullanımını düşüncesine - hakim olabilirler.

Boethius, ne içgüdüsel, ne sezgisel ne de teknik yeteneklerine bağlı olmadan fakat sadece mantık ve yargılama gücüyle “müzişyen” adını hak edenlerin, bu sıralamada, en yüksekteki teoristyenler olduğu sonucuna varmıştır. Bu görüş tamamen Boethius’un kendisine aittir. Ona göre, sadece ritmleri ve melodileri, aklın ışığında yargılayan kimseye müzişyen denebilir. Çünkü müzişyen, kuramcıdır, ses dünyasını yönlendiren matematiksel kuralları bilen kimsedir (Eco,2012;63).

“Müzişyen” tanımı, Rönesans’ta teoristyenden besteciye yer değiştirmiştir. Pythagoras’tan Yeni Sanat’ın yazarı Phillipe de Vitry’ya yani MÖ. 550’lerden MS. 1320’lere kadar geçen dönemde müzik sanatı, teoristyenler tarafından temsil edilmiştir. Fakat 15. yüzyılın sonunda durum değişmiş ve dönemin en iyi müzişyenleri, besteci ve teoristyen rollerini birleştirmiş olanlardır.

SONUÇ

Boethius’un yazdığı De Institutione Musica aracılığıyla, mantık ve akıl eğitimini amaçladığını söyleyebiliriz. Çünkü Boethius’un teorist’i, yalnızca bir öğrenci olmaktan çok uzaktır. O, ruhsal bir yolda yürümeye hazırlanır ve ilk olarak kişişi metafiziğe götüren, kozmoloji, fizyoloji, psikoloji ve mantık bilgilerini edinir. Dolayısıyla Boethius’un müzik anlayışı ve bu doğrultuda yazdıkları, evren ve insanın harmonisi (uyumu) yolunda hem felsefe hem de müzik açısından etik-estetik bir yaklaşımı ortaya koymuştur. O, müzikten söz ederken aslında matematiksel bir bilimi kasteder.

KAYNAKÇA

ARSLAN Ahmet "İlkçağ Felsefe Tarihi 5", İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010

BABÜR Saffet ve ÇOTUKSÖKEN Betül "Metinlerle Ortaçağda Felsefe", Ankara: Bilgesu Yayıncılık, 1989

BOETHIUS "Felsefenin Tesellisi", Çev. Çiğdem Dürüşken, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2006

CHRISTENSE "N, Thomas "Medieval Music Literature", University of Chicago.
<http://music.uchicago.edu/people/faculty/christensen.shtml>

ÇÜÇEN Kadir "Ortaçağ'da ve Rönesans'ta Felsefe", Bursa: Ezgi Kitabevi, 2010

CELHOFFER Martin "Silence and Sound, Essays On The Ontology Of Music", Doktora Tezi, Masaryk University. Çekoslavakya, 2006

ECO Umberto "Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik", Can Yayınları: İstanbul, 2012

GODWIN Joscelyn "Boethius' Three Musicians", 9 Haziran 2015

SCHRADE Leo "Music In The Philosophy Of Boethius", The Musical Quarterly, 9 Haziran 2015

SAY Ahmet "Müzik Ansiklopedisi, Cilt 1", Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997

-----"Müzik Tarihi", Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997

TOHUMCU G., Z.Gonca "Müziği Yazmak", İstanbul: Nota Yayıncılık, 2006

WHITWELL David "Essays on the Origins of Western Music", Essay Nr. 88,
www.whitwellessays.com/docs/DOC_985.doc

YAŞAT Doğan "Ortaçağ Estetik Duyarlılığı ve Boethius'un Müzik Felsefesi", İnsancıl Dergisi, Sayı 12. İstanbul: 2003

İnternet Kaynakçası

- http://www.studiesincomparativereligion.com/public/articles/Boethius_Three_Musicians-by_Joscelyn_Godwin.aspx
- <https://tr.scribd.com/doc/251683364/Music-in-the-Philosophy-of-Boethius>